

Zugló öröksége

szöveg: Buza Péter, fotó: Sebestyén László

Szeptemberben megalapította az önkormányzat a Zuglói Értékvédelmi Munkacsoportot. A kerület vezetőiből, a hivatal munkatársaiból és civil szakértőkből álló formáció feladata, hogy karbantartsa és menedzselje azokat az erőfeszítéseket, amelyeket a kerület fontosnak tart értékes épületállománya, beépítési karaktere védelmében. A kérdéskör iránt érdeklődők – köztük a BUDAPEST olvasói – pontosan tudják, hogy a legutóbbi években gyakorlatilag leépült az országban és a fővárosban az az intézményrendszer, amelynek ugyanez lenne a feladata. Zugló határozott lépésekkel kíván rendet tenni ezekben az ügyekben a saját háza táján. Rendeleteket alkot, támogatási rendszert vezet be, megtalálta az eszközeit annak is, hogy polgárait e törekvések pártolónak, tájékoztatásukkal, megnyerje. Karácsony Gergely polgármesterrel beszélgettem.

Minden kezdeményezés, ami arra irányul, hogy a beruházót, a „fejlesztőt” az épített örökség védelmére rászorítsa, több mint egy évtizede jelentős ellenállásba ütközik. Könnyen megtalálja a döntéshozókhoz az utat, akinek érdekében áll az üzlet, annál inkább, mert a kerületeknek az egyik legfontosabb feladata a működéshez és a szolgáltatások fenntartásához szükséges pénz előteremtése. Szegény ország, szegény város, szegény városrész...

Ha valaki szegény, különös gonddal kell vigyáznia az értékeire. Erősen földszintes gondolkodás, ha azt gondoljuk, hogy akár anyagi szempontból is megérné örökségünket elkótyavetyélni. Ha jó a várospolitika, a közös vagyonnak ezek az elemei – hosszabb távon – közvetlenül is hasznot hozhatnak. Nem beszélve a közösség mentális gyarapodásáról.

A polgármester, a képviselő-testület is politikai térben mozog, pártos kötöttségekkel, pártszimpatizáló választói nyomás súlya alatt. Ha nem igazodik, számolnia kell akár személyes egzisztenciális következményekkel is.

Zugló olyan kerület, amelynek még ma, oly sok pusztítás után is értékes az épített öröksége, gazdag a kulturális hagyományrendszere. Választóközönsége nyitott, fogékony ezekre. Nem hangzik éppen elegánsan, ha polgárosultságunk fokát a magunkét dicsérve szembeállítom más közösségeivel, de nap mint nap ezt tapasztalom. Zugló polgárosult kerület. Ötvenezres facebook társaságom sok tagja zuglói. Minden üzenetem közül, amelyeket kiraktam erre a felületre, a kerület szecessziós épületeit képen bemutató posztomra kaptam a legtöbb reakciót. Az emberek igenis tudják hogy itt, ahol élünk, óriási értékek kísérik a közterületeket, és fontosnak tartják, hogy ezt tudatosítsuk, erre figyelemmel

kormányozzunk. Szerencsére e tekintetben nem kell politikai csatákat sem megvívnom. Az a rendelet, amelynek alapján most felállítottuk a Zuglói Értékvédelmi Munkacsoportot, s amelyek az lesz a dolga, hogy koncepcióban gondolkozzon az örökség védelméről, illetve előkészítsen olyan döntéseket, amelyet ezt elősegítik, egyhangú akarattal hozta létre a testület. Mert eminens gazdasági érdek, hogy ezekre az értékekre a kerület (is) vigyázzon. Ahol értékesebb épületek sorakoznak, ott felmennek az ingatlanárak, ott más az ott lakók hozzáállása is a környezetükhöz. Ha tetszik, be kell fektetnünk a múltunkba, hogy legyen jövőnk.

Ez ellen elsősorban a beruházók opponálnak – ami persze önmagában nem is kifogásolható – és mindig megtalálják a politikai támogatóikat is. Zuglóban is többször kiderült, milyen kottából játszanak, akik részesei ennek a játéknak. Holott van arra mód, hogy a fenntartandó értékelemeket összerendezze a tervezés és a fejlesztés bármilyen modern törekvéssel. Csakhogy ez mifelénk nem igen szokott sikerülni. Itt van például a sokat vitatott Mundo esete. Az új zuglói városközponté a Bosnyák téren és vonzáskörében. Ha a környező házak megújulnak, s nem csak a templom jut túl a régóta esedékes rehabilitáción, ha például a remízépületet be lehet vonni rehabilitáció és a beruházás! koncepciójába, hogy új funkcióban egészséges része legyen az átrendezett tér szövetének – igen, akkor sikerült összefésülni az átmentett értéket azzal, ami majd az újat jelenti itt. Építészetben, a környezet formálásában. De – bár régen téma – semmit sem hallani arról, hogy mi lesz a sorsa a 120 éves kocsiszíntnek.

Ha visszatekintünk az elmúlt két és fél évtizedre, akkor azt kell mondjuk, hogy a kerületnek nem volt koncepciózus városszervezési politikája. 2010 előtt egy elég egyszerű logika működött: üssünk nyélbe minél több üzletet, eladjunk el, amit csak lehet, hogy ad hoc bevételhez jussunk, amit aztán gyorsan el is költünk. A 2010 utáni városvezetés pedig átesett a ló túlsó oldalára: változtatási tilalmat rendelt el a kerületben, leállítva minden építkezést. Most itt az ideje, hogy megalkossuk azt a víziót, ahogyan ezt az egész kérdéskört a jövőben szervezni, menedzselni, rendezni kívánjuk. Szerintem meggondolatlan lépés volt Zugló potenciális központjának területét áruba bocsátani

annak idején, sok éve, bár mostanra sokat szelődött az elképzelés, és úgy alakult a terv, hogy elfogadható kontúrokat mutat a megvalósulása. Kellően komplex ahhoz, hogy ezt a teret és környékét rehabilitálja, zöld folyosót nyisson a szintén rehabilitálandó Rákos patak felé. S ebbe a zöldbe már csak egy szerény kereskedelmi funkciót megjelenítő épület kerül. Valóban, a rehabilitációnak része kell legyen a remízát- és rendbetétele is. Fantasztikus épület! De hogy a főváros ki tudja-e váltani ezt a közlekedési intézményét, az egyelőre kérdéses. Ám ha a tervezett újjalottai villamos programja előbbre jut, nőnek a sanszaink arra, hogy a kerület megkapja ezt az ingatlant, és vele azokat a lehetőségeket, amelyeket szinte tálcán kínál ez a kivételes és közösségi funkciókra különösen alkalmas együttes. Útjuk a vasat, ahol csak lehet.

Ami a Bosnyák teret illeti, ebben a koncepcióalkotásban és főleg kivitelezésében intézmények a partnereik. Zugló épített öröksége nagyrészt magántulajdonban van. Két éve megszületett a helyi értékvédelmi rendelet, konkrétan is ráirányítva a figyelmet azokra a házainkra, amelyek az egész közösségnek fontosak. És idén megszületett az a rendelet is, amely lehetővé teszi, hogy a tulajdonosok pályázzanak forrásokra, ha rendbe akarják hozni az ingatlanukat. Először a jövő évi költségvetés tartalmazhatja majd azt az összeget, amelyet erre a célra szánunk. Ma az az általános vélekedés, hogy ha valaki műemlékházban, értékvédett épületben lakik, púp a hátán ez a minősítés. Hogy ne érezze annak, abban bizonyosan sokat segít, ha a közösség valamennyit átvállal azokból a terhekből, amelyek a tulajdonost terhelik. Hogy ezekben a kérdésekben megváltozzon a viszonyrendszer, szükség lesz arra is, hogy e mellett más módszerekkel is formáljuk a közvéleményt, hogy megismertessük értékeikkel a zuglóiakat. Már három éve elkezdődött például – és ez az előző önkormányzat érdeme – utcáink „kitablázása”. A Hermina úton minden jeles épületen vagy udvarán ott a tábla, amely elmeséli, miért van az átlagosnál több közünk éppen ahhoz a házhoz. Idén októberben az Amerikai úton jelölünk meg újabb tizenhat ilyen épületeket. S az akciót a ciklus teljes időszak alatt folytatni szeretnénk. A programot egy immár huszonöt éve eredményesen működő zuglói egyesület, Herminamező Polgári Köre-1990 dolgozta ki, és szakértelmével

segíti a megvalósulását. Gondozásukban jelenik meg még az idén a Zuglói Lexikon immár negyedik – átdolgozott – kiadása is. Kevés olyan kerület van, amely egy szóval ki tudja fejezni az identitását. Nekünk ehhez elég a nevünket kimondani, leírni. Lakjon polgárunk akár a Füredi úti lakótelepen vagy a kertvárosban, netán a villanegyedben, a vitézi házakban, ez a fogalom mindenkit megszólít, s mindenkinek ugyanazt jelenti. Múltjának, értékeinek megismerése és megismertetése ezt az identitást erősíti. Erre pedig az egyénnek és a közösségnek egyaránt égető szüksége van.

Szép, kerek volna ez a beszélgetés, ha most véget érne. Ám nem tehetünk úgy, mintha nem tornyosulna Zugló felett (is) a Városliget Projekt nyomasztó árnyéka. Nem csak zöld politikusként, zuglóiaként is ellenzi.

Egész Budapest szempontjából súlyosan aggályos a terv. Hamis az a paradigma, amely gyakran előkerül a projektet kísérelő vitában, az értékőrzést szembeállítva a fejlődéssel. Az ide szánt múzeumépületek a város számos más pontján is elhelyezhetőek volnának, meglévő értékek felszámolása nélkül, ahogy azt többek között Ráday Mihály remek előadásában hallhattam. S miközben helyet erőszakolnak ki a város közparkjában újabb és újabb épületeknek, az ország épített örökségéhez tartozó más központi épületek pusztulnak éppen a Ligetben. A Vajdahunyad vára – lassan rádől a Mezőgazdasági Múzeumra – vagy a Palme ház. Ezeket kellene rendbe hozni! Még az Állatkert bővítését tudom a leginkább elfogadni, nem érzem testidegennek az ide elképzelt új attrakciókat, s olyanoknak se, amelyek a közpark értékeit fenyegetnék. Nem tagadom azt sem, van egy tervezett épület, a Zene Háza, amit magam is szépnek találok, s sok szempontból ideillőnek. Noha, a fákat én úgy szeretem, ha körül lehet járni azokat, s nem a tetőt szúrják át. Ugyanakkor egyáltalán nem értem, miért volna szükség Budapestnek egy ilyen intézményre, miközben az elmúlt évtizedben több világszínvonalú koncertterem is épült vagy újult meg a fővárosban. Remélem, előbb-utóbb a döntéshozók belátják, a világ egyensúlyát nem szerencsés akarunk módon felborítani. Lehet, de nem szabad. A megtehetem, tehát meg is teszem típusú gondolkodás nem a polgár gondolkodása. Ráadásul felette kisztílt és kisszerű. ●